

Klassiskt referensverk i gastroenterologi

Mark Feldman, Bruce F Schar Schmidt, Marvin H Sleisenger, eds. **Sleisenger & Fordtran's gastrointestinal and liver disease. Pathophysiology, diagnosis, management.** Vol I–II, 6th ed. 2 055 sidor. Philadelphia–London–Toronto: W B Saunders, 1997. Pris £132. ISBN 0-7216-6292-7.

Recensent: Bengt Jeppsson, professor och överläkare, kirurgiska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö, samt Åsa Ljung, docent och överläkare, kliniskt bakteriologiska avdelningen, Universitetssjukhuset, Lund.

Den sjätte utgåva av Sleisenger's & Fordtran's klassiska lärobok om »Gastrointestinal and liver disease» utkommer 25 år efter den första utgåvan. Den största förändringen har skett i avsnitten om levern, vilka utökats kraftigt. Som medarbetare har utgivarna samlat 168 gastroenterologer och andra framstående vetenskapsmän med gastroenterologi som specialområde. Dessa har skrivit specifika organrelaterade kapitel.

Två omfattande volymer

De två volymerna inleds med fyra sektioner av mer generellt intresse: »Gastrointestinal biology», »Approach to patients with symptoms and signs», »Nutrition in gastroenterology», och »Topics involving multiple organs».

Det första kapitlet behandlar hormoner och neurotransmittorer och är grundläggande, så är också det andra om immunologi och inflammation i gastrointestinkanalen. Trots en intensiv utveckling är cytokinkaskaderna mycket bra beskrivna. Immunosuppressiva tillstånd, t ex HIV-infektion, behandlas i relativt liten utsträckning, men detta tema återkommer i senare kapitel. I det tredje kapitlet redogörs för principer för gastrointestinal neoplasi. Det inleds med en väl kortfattad text om tillväxtfaktorer och malign transformation. En viktig del är dietära faktorer, men dessa beskrivs alltför summariskt.

I sektion 2 återfinns en beskrivning av olika symtom vid gastrointestinala sjukdomstillstånd och hur dessa skall

behandlas. Dessa korta kapitel är som regel mycket välskrivna och njutbara. Här finns allt från psykosomatik, smärta, diarré, gas och inkontinens. Området är väl täckt. För den kirurgiskt intresserade läsaren är dock kapitlet om fekal inkontinens otillräckligt, och man beskriver kirurgisk intervention alltför summariskt. Blödningsskapitlet ger en god täckning av värdet av endoskopi. Nutrition beskrivs framför allt för total parenteral nutrition. Kapitlet ger alltför få riktlinjer och anvisningar, och principerna för omhändertagande följer amerikanska rekommendationer. Obesitas-kapitlet är för kortfattat när det gäller barokirurgi.

Nästa sektion behandlar gastroenterologi involverande multipla organ. Här återfinns komplikationer till endoskopi, divertikulos utanför kolon, aids, fistlar och hernia och volvulus. Den sektionen innehåller även ett mycket bra kapitel om orala- och hudmanifestationer vid gastrointestinala sjukdomar. Dessa kapitel är informativa och trevliga att läsa för såväl specialister som allmänläkare.

Organspecifika kapitel böckernas styrka

Därefter följer sektioner för varje organ från esofagus och neråt. Tonvikten i dessa sektioner ligger på patogenes och patofysiologi, och dessa partier är nog volymernas styrka.

I olika sektioner återfinns separata kapitel om lever och graviditet och om ulcerös kolit och graviditet, vilket är välkommet och viktigt då patienter ofta har frågor just om detta. Esofagussektionen är välskriven, men åter alltför kortfattad. *Helicobacter pylori* är väl beskrivet, liksom den operativa behandlingen. Nya *Helicobacter* arter, t ex *H hepaticus* och *H bilis* med association till lever och gallvägar finns inte med, men här har det mesta skrivits efter 1996. Pankreatitkapitlet är välskrivet, medan pankreascancer är för kortfattat behandlad. Stadieindelning nämns inte, och den kirurgiska behandlingen nämns endast summariskt trots att de flesta patienter opereras. Gallsektionen är mycket välskriven. Den avslutas med ett kapitel om icke-kirurgisk behandling.

Intestinal spiroketos, som sannolikt är en underdiagnostiserad sjukdom på grund av att tillgänglig diagnostik baseras på att behandlande doktor skickar prov med frågeställningen intestinal spiroketos till »sitt» patologiska laboratorium, behandlas enbart som en sexu-

ellt överförd sjukdom. Detta överensstämmer inte med europeisk erfarenhet.

Onödiga dubbleringar

Det finns en del dupliceringar. I kapitlet om ulcerös kolit finns ett avsnitt om malignisering, samtidigt som malign transformation vid IBD (inflammatory bowel disease) behandlas i ett avsnitt i kapitel 114 »Malign neoplasi i colon». Likaledes behandlas kortfattat enterohemorragiska *Escherichia coli* (EHEC) i kapitlet om infektiös diarré (kapitel 95) och i kapitel 117 »Andra sjukdomar i colon och rektum». Båda dessa områden är så kliniskt viktiga att de kunde fått samlade enskilda avsnitt.

Föredömliga tabeller och illustrationer

De flesta kapitel åtföljs av referenslistor omfattande 100–200 referenser, vilka är uppdaterade till och med 1996 och i viss mån till 1997. Det finns föredömligt många tabeller, diagram, fotoillustrationer och kartor, visande geografisk utbredning av specifika sjukdomar. Samtliga är av hög kvalitet. Detta gör att de två volymerna sin storlek till trots är ganska lättlästa. Registret är 90 sidor långt, men avsaknad av »key words» gör sökning av specifika områden svår.

Amerikansk praxis

Priser för flera diagnostiska test är angivna. Dessa, liksom behandlingsrekommendationer av antibiotika och andra medel, gäller för USA och är inte alltid rekommenderade i Sverige. Likaså skiljer sig rekommendationer för diagnostik i viss mån mellan USA och Sverige. I båda länderna rekommenderas endoskopisk retrograd kolangiopankreatografi vid akut pankreatit respektive endoskopisk ultrasonografi vid submukosaskador i magsäcken. Bägge metoderna behandlas styvmoderligt.

Rekommenderas som referensverk

Dessa något kritiska synpunkter uppvägs dock av volymernas mycket rika och välskrivna innehåll. Här finns information om allting som rör mag-tarmkanalen. Dessa böcker ersätter naturligtvis inte behovet av böcker inom speciella områden, men de bör finnas som referensverk på kliniker med intresse inom området och rekommenderas varmt för envar som vill fördjupa sina kunskaper inom gastroenterologi. •